

Vergaderjaar 2024–2025

27 830

Materieelprojecten

Nr. 464

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 mei 2025

Om snel zelfstandig inzetbaar te zijn en deze inzet langdurig vol te kunnen houden, moeten onze eenheden beschikken over voldoende transportcapaciteit en voortzettingsvermogen. Dit is cruciaal voor een geloofwaardige afschrikking. Investerings in de operationele en logistieke ondersteuning zijn daarom essentieel. Robuuste militaire transportcapaciteit is daar een belangrijk onderdeel van.

De krijgsmacht gebruikt uiteenlopende middelen om de operationele bevoorradingsketen te ondersteunen en om bouwmaterialen en materieel te transporteren. Het programma «Vervanging Wissellaadsystemen, Trekker-opleggercombinaties en Wielbergingsvoertuigen (WTB)» voorziet in de defensiebrede vervanging van deze operationele wielvoertuigen en gerelateerd materieel zoals aanhangwagens en opslag-, overslag- en fysieke distributiemiddelen. Vervanging van de huidige WTB-voertuigen is noodzakelijk vanwege het verstrijken van de technische en economische levensduur. Bovendien draagt deze vervanging bij aan de toekomstbestendigheid van de militaire transportcapaciteit. Deze capaciteit vormt een essentieel onderdeel van de gereedstelling en de versterking van de krijgsmacht.

Het programma WTB bestaat uit verschillende deelprojecten.¹ De uitvoering van het merendeel van deze projecten is gemandateerd.² Met deze D-brief informeer ik uw Kamer over de uitkomst van de verwervingsvoorbereidingsfase (D-fase) voor het niet-gemandateerde deel van het programma. Dit betreft het deelproject «Operationele wielvoertuigen WTB». Dit deelproject omvat de vervanging van de wissellaadsystemen, de trekkers van de trekker-opleggercombinaties en de wielbergingsvoertuigen. Op basis van de uitkomsten van de verwervingsvoorbereiding is Defensie voornemens om de drie typen voertuigen te verwerven bij IVECO Defence Vehicles SpA (hierna: IDV).

Behoefte

Wissellaadsystemen, trekker-opleggercombinaties en wielbergingsvoertuigen dragen bij aan de bevoorradings-, brugslag- en de zware transportcapaciteit en wielbergingscapaciteit ter ondersteuning van het zogenaamde *joint* optreden, waarbij de verschillende krijgsmachtleden samenwerken. Tijdige vervanging van de operationele wielvoertuigen is daarmee van belang voor de versterking van het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht en draagt bij aan de invulling van de taken en operationele plannen van de NAVO.³

Kwalitatieve behoefte

Het merendeel van de voertuigen moet kunnen worden ingezet onder zware terrein- en klimatologische omstandigheden. Ook moet een deel van de voertuigen kunnen worden ingezet bij amfibische operaties en operaties waarbij geen brugslagmaterieel beschikbaar is. De WTB-voertuigen moeten zich kunnen verplaatsen over onverharde wegen en door het terrein. Dit stelt hoge eisen aan het materieel voor terreinvaardigheid, temperatuurbestendigheid, waadvermogen, bestuurbaarheid, bedieningsgemak en de klimaatbeheersing in de voertuigen. Uitwisselbaarheid en familievorming vormen een belangrijk uitgangspunt bij de vervanging. Daarom verwerft Defensie zowel de wissellaadsystemen als de trekkers en de wielbergingsvoertuigen bij dezelfde leverancier.

De nieuwe voertuigen moeten geschikt zijn voor het vervullen van de transportbehoefte en aansluiten bij de ontwikkelingen bij de te vervoeren systemen, zoals de aanschaf van de Leopard 2A8-gevechtstanks.⁴ Bovendien moeten alle voertuigen voldoen aan de geldende Nederlandse en Europese wet- en regelgeving voor de toegestane lengte, breedte, hoogte en het maximum gewicht. Defensie bouwt hierbij voort op de opgedane ervaring binnen het programma «Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen» (DVOW).⁵

¹ Het programma WTB bestaat uit de gemandateerde deelprojecten «Fysieke distributiemiddelen», «Infrastructurele voorzieningen», «Aanhangwagens/opleggers» en «Remote Controlled Weapon System (RCWS)». Het deelproject «Operationele wielvoertuigen WTB» is het enige niet-gemandateerde project binnen dit programma.

² Uw Kamer heeft op 16 september 2019 de A-brief voor het WTB-programma ontvangen (Kamerstuk 27 830, nr. 288) en op 19 september 2022 de B-brief (Kamerstuk 27 830, nr. 373). In de B-brief is vermeld dat de aanhangwagens van de wissellaadsystemen en de opleggers van de trekker-opleggercombinaties in het gemandateerde deelproject «15kN aanhangwagens» worden verworven. Hierdoor heeft de verwervingsvoorbereiding sneller plaatsgevonden en is de projectbeheersing en -voering vereenvoudigd.

³ De volledige en tijdige invulling van de zogenaamde *joint enabling* capaciteiten, waaronder transportcapaciteiten, blijft een aandachtspunt voor Nederland. Zie ook: «Aanbieding NAVO-rapport *Defence Planning Capability Review* over 2023 en 2024», Kamerstuk 28 676, nr. 464 van 5 augustus 2024.

⁴ Kamerstuk 27 830, nr. 449 van 14 oktober 2024.

⁵ Kamerstuk 26 396, nr. 118 van 27 december 2021.

Een deel van de voertuigen moet geschikt zijn voor inzet in het hoogste geweldsspectrum. Deze voertuigen worden daarom uitgerust met voorzieningen voor ballistische bescherming, bewapening voor zelfbescherming (*Remote Controlled Weapon System*, RCWS) voor een deel van de voertuigen⁶, en *run flat* banden waarmee ondanks lekkage in geval van nood kan worden doorgereden. Zoals vermeld in de B-brief⁷ levert het permanent plaatsen van de gepantserde cabines een significante kostenbesparing op, doordat geen extra opslagfaciliteiten nodig zijn en geen op- en afbouw hoeft plaats te vinden. Ook sluit het permanent plaatsen van de gepantserde cabines aan bij het «*train as you fight*»-principe.

Instandhoudingsbehoefte

Defensie heeft het instandhoudingsconcept in de aanbesteding met de kandidaat-leveranciers uitgewerkt. Het instandhoudingsconcept voor de WTB voertuigen is gebaseerd op een samenwerking tussen Defensie en de leverancier gedurende de gehele levensduur. Dit houdt in dat het onderhoud aan deze WTB-voertuigen zowel door de toekomstige leverancier als door militaire monteurs wordt uitgevoerd, waarbij de beoogde leverancier ten minste 70% van de WTB-voertuigen op diens eigen locaties in Nederland onderhoud. Ook is in het contract opgenomen dat de leverancier de defensiemonteurs opleidt om zelfstandig onderhoud uit te voeren. Onder andere tijdens operationele inzet, waar Defensie zelf verantwoordelijk is voor de uitvoering van het onderhoud. Deze nauwe samenwerking met de industrie biedt ruimte om de militaire onderhouds-capaciteit te versterken en in te zetten voor andere taken, zoals opleiden, oefenen en inzet. Dit is essentieel voor de ontwikkeling en het behoud van de eigen kennis, vaardigheden en ervaring, en sluit aan bij de hernieuwde focus van Defensie op hoofdtak 1.

Kwantitatieve behoefte

Defensie verwerft in totaal 785 voertuigen, bestaande uit 588 wissellaad-systemen, 100 trekkers voor de trekker-opleggercombinaties in drie hoofdvarianten en 97 wielbergingsvoertuigen. Naast deze voertuigen verwerft Defensie reservedelen, speciale gereedschappen en testapparatuur, documentatie, opleidingen en opleidingsleermiddelen, en de benodigde uitrustingsstukken zoals ringaffuiten en *run flat* banden. Van de 790 voertuigen worden 340 voorzien van een gepantserde cabine.

Meerbehoeften

Het contract bevat een optieruimte voor de verwerving van maximaal eenzelfde aantal extra voertuigen en het bijbehorende materiaal, tot vijf jaar na contractondertekening. Dit biedt de flexibiliteit om mogelijke toekomstige meerbehoeften als gevolg van de versterking van de krijgsmacht, zoals aangegeven in de Defensienota 2024, op een doelmatige en doeltreffende wijze in te kunnen vullen. Zo waarborgt Defensie de tijdige beschikbaarheid van het materieel.

⁶ Deze wapensystemen worden afzonderlijk verworven, binnen het gemandateerde deelproject «RCWS».

⁷ Kamerstuk 27 830, nr. 373 van 19 september 2022.

Resultaten van de verwervingsvoorbereiding

Proces

De levering en het onderhoud voor de komende vijftien jaar zijn als één geheel aanbesteed, op basis van de Aanbestedingswet op Defensie en Veiligheidsgebied (ADV). Over de verwervingsstrategie van dit deelproject is uw Kamer geïnformeerd met de B-brief van 19 september 2022.⁸ Defensie heeft bij het formuleren van de eisen gekozen om zoveel mogelijk beschikbare, hoogwaardige technologie en systemen «van de plank» (*Commercial-off-the-Shelf/Military-off-the-Shelf*, COTS/MOTS) te verwerven. Dit biedt voordelen op het gebied van prijs, levertijd, instandhouding, en verkrijgbaarheid van reservedelen. Daarnaast beperkt de aanschaf van een bewezen systeem de technologische ontwikkelrisico's. Op grond van de bevindingen uit de marktverkenning, en de wenselijkheid van familievorming, heeft Defensie besloten om de drie voertuigtypen bij één leverancier te verwerven.

Defensie heeft binnen de ADV gekozen voor de procedure van de concurrentiegerichtte dialoog. In de selectiefase zijn drie potentiële aanbieders geselecteerd. In een dialoog met de geselecteerde kandidaten heeft Defensie de gestelde eisen en wensen getoetst op haalbaarheid. Uiteindelijk hebben twee partijen een offerte ingediend. Eén partij heeft zich na de dialoog teruggetrokken uit de procedure.

Resultaat

Na een zorgvuldige afweging van de twee beschikbare inschrijvingen kiest Defensie op basis van tijdige levering en de beste balans tussen de invulling van de kwalitatieve behoefte en de levensduurkosten voor IDV. Uit de verwervingsvoorbereiding blijkt dat de producten van IDV voldoen aan de gestelde eisen en het beste aansluiten bij de aanvullende wensen van Defensie. In de commercieel vertrouwelijke bijlage (MINDEF20250009808) is de operationele en technische vergelijking tussen de twee inschrijvingen, evenals het verschil in prijs, uitgewerkt.

Internationale samenwerking en interoperabiliteit

Zoals aan uw Kamer gemeld in de B-brief, zijn uit het onderzoek in de B-fase geen doelmatige mogelijkheden naar voren gekomen voor internationale samenwerking. Interoperabiliteit, zowel civiel als met onze bondgenoten, wordt gewaarborgd door het gebruik van internationale en NAVO-standaarden, bijvoorbeeld door het gebruik van 20-voets containers.

Industriële participatie

Voor dit project hebben het Ministerie van Economische Zaken (EZ) en de potentiële leveranciers gezamenlijk verkend hoe industriële participatie een bijdrage kan leveren aan de versterking van kennis, capaciteiten en ervaring van de Nederlandse industrie bij de prioritaire technologiegebieden van Defensie. Naar aanleiding van deze verkenning heeft IDV een plan opgesteld om op verschillende gebieden samen te werken met de Nederlandse industrie. Zo zal IDV onder andere een Nederlandse ketenpartner contracteren voor de assemblage van de militaire componenten aan de WTB voertuigen. Het uit te besteden deel van het onderhoud aan de WTB-voertuigen vindt plaats bij het IVECO-

⁸ Kamerstuk 27 830, nr. 373 van 19 september 2022.

dealernetwerk in Nederland. Over de resultaten van het industrieel participatiebeleid informeert het EZ uw Kamer tweejaarlijks.⁹

Duurzaamheid

De verbrandingsmotoren van de WTB-voertuigen moeten kunnen werken op in Europa commercieel verkrijgbare diesel, maar ook op in missiegebieden verkrijgbare diesel-producten en specifieke militaire brandstoffen. Daarnaast zijn de voertuigen geschikt voor het gebruik van bijgemengde biobrandstof. Dit beperkt de afhankelijkheid van één type brandstof en draagt zo bij aan een hogere gereedheid. De nieuwe voertuigen voldoen aan de laatste richtlijnen op het gebied van milieu, zoals de emissienorm voor dieselmotoren (klasse Euro-6). Ook bij het gebruik van laagwaardige diesel in inzetgebieden voldoen de motoren van de voertuigen minimaal aan de Euro-4 norm. Hiermee zijn de nieuwe WTB-voertuigen schoner dan de huidige voertuigen, die in de emissieklasse Euro-3 vallen.

Infrastructuur

De voertuigen en ander materieel van dit project maken voornamelijk gebruik van bestaande infrastructuur, zoals parkeerplaatsen, en infrastructurele aanpassingen voor het programma DVOW, in het bijzonder de nieuwbouw van de werkplaatsen. Om het programma WTB te faciliteren worden extra werkbanen opgenomen in het ontwerp van de werkplaatsen.

Innovatie

Voor de nieuwe WTB-voertuigen wordt aangesloten bij de laatste ontwikkelingen in de markt voor civiele en militaire voertuigen op het gebied van veiligheid, techniek en gebruikscomfort. Zo zijn de voertuigen uitgerust met zichtcamera's en beschikken de voertuigen over een automatische versnellingsbak en een nieuw soort verbrandingsmotor. Bovendien kan Defensie voor specifieke reservedelen tijdens inzet gebruik maken van *Additive Manufacturing*, ofwel 3D-printen. Zo kan een eenheid snel beschikken over het benodigde reservedeel indien de voorraad niet tijdig in de behoefte voorziet. Dit draagt bij aan de operationele inzetbaarheid van de nieuwe WTB-voertuigen. Ook zal Defensie nieuwe onderwijsleermiddelen gebruiken voor trainen en opleiden, zoals rijsimulators en elektronische leeromgevingen.

Gerelateerde projecten

Het deelproject «Operationele voertuigen WTB» heeft een relatie met een aantal lopende projecten:

- Het programma DVOW voorziet ook in de behoefte aan operationele wielvoertuigen, waaronder de Scania Gryphus vrachtauto's en de lichte 12kN voertuigen. De kennis, ervaring en expertise opgedaan in dit programma worden in het programma WTB toegepast. Ook maakt Defensie voor de WTB-voertuigen gebruik van de infrastructurele aanpassingen uit het programma DVOW.
- Het programma Foxtrot realiseert defensiebreed de modernisering en vervanging van de tactische communicatiemiddelen en de daaraan verbonden IT-infrastructuur. Na uitlevering van de WTB-voertuigen worden de communicatiemiddelen uit het programma Foxtrot ingebouwd.
- Binnen het programma WTB worden voertuigen besteld die worden gebruikt in verschillende lopende materieelprojecten. Zo levert het

⁹ Rapportage Industrieel Participatiebeleid, Kamerstuk 26 231, nr. 36 van 18 december 2023.

programma onder andere voertuigen voor het project «Vervanging MRAD/SHORAD».¹⁰

Bovendien worden de voertuigen binnen het programma afgestemd op het materieel dat in dezelfde periode wordt aangeschaft, zoals het project «Vervanging drijvende brugslagcapaciteit».¹¹

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Met de uitvoering van dit project geeft Defensie, onder verwijzing naar art. 3.1 van de Comptabiliteitswet 2016, invulling aan doeltreffendheid en doelmatigheid:

- Doeltreffendheid: met de vervanging van de WTB-voertuigen en het gerelateerde materieel garandeert Defensie de toekomstbestendigheid van de bevoorradings-, brugslagcapaciteit, de (zware) transportcapaciteit en de wielbergingscapaciteit. Door te investeren in deze capaciteiten kunnen eenheden sneller en zelfstandiger binnen het inzetgebied verplaatsen en beter logistiek ondersteunen. Dit draagt bij aan de invulling van de zogenaamde *joint enabling* capaciteiten als één de doelstellingen van de NAVO.¹²
- Doelmatigheid: de vervanging van de WTB-voertuigen is doelmatig omdat Defensie de drie soorten voertuigen en bijbehorend materieel bij dezelfde leverancier aanschafft. Dit bevordert familievorming en vereenvoudigt de instandhouding. Tevens beperkt de verwerving van COTS/MOTS-middelen het technisch ontwikkelrisico en biedt dit voordelen ten aanzien van prijs, levertijd, instandhouding en verkrijgbaarheid van reservedelen.

Financiën

Het projectbudget voor de vervanging van de WTB-voertuigen en het bijbehorende materieel bedraagt € 565,1 miljoen (prijspeil 2024). Dit bedrag is inclusief BTW, risicoreservering, reservedelen en delta-exploitatie en komt ten laste van het investeringsbudget van Defensie. Ook kent het programma een deelbudget voor infrastructurele aanpassingen als gevolg van deze behoefte. Commercieel vertrouwelijke financiële informatie is in de vertrouwelijke bijlage opgenomen.

Risico's

Voor het project is een risicobeoordeling gemaakt en zijn beheersmaatregelen getroffen. Binnen de projectbegroting is een risicoreservering opgenomen om de onderkende risico's te dragen. Hoewel dit programma een groot financieel volume betreft en verschillende voertuigtypen bevat, zijn de risico's beperkt. Het technologisch ontwikkelrisico is beperkt doordat Defensie kiest voor bewezen COTS/MOTS-middelen. Daarnaast draagt de leverancier de verantwoordelijkheid voor de te onderhouden WTB-voertuigen.

Eén onderkend risico heeft betrekking op de beschikbaarheid van de werkplaatsen als gevolg van de revitalisering van de infrastructuur voor het programma DVOW. Het risico bestaat dat de werkplaatsen die nodig zijn voor het onderhoud van de nieuwe WTB-voertuigen niet op tijd gereed zijn voor de eerste levering van deze voertuigen. Om dit risico te mitigeren heeft Defensie een optie opgenomen in het contract voor additioneel uitbesteed onderhoud. Ook is Defensie in gesprek met het Rijksvastgoedbedrijf over de toepassing van verregaande standaardisatie

¹⁰ Kamerstuk 27 830, nr. 448 van 14 oktober 2024.

¹¹ Kamerstuk 27 830, nr. 287 van 16 september 2019.

¹² Kamerstuk 28 676, nr. 464 van 5 augustus 2024.

bij met name nieuwbouw van verschillende gebouwsoorten waaronder werkplaatsen. Deze aanpak biedt mogelijkheden voor versnelling. Een ander risico betreft knelpunten in de planning als gevolg van oplopende levertijden van de defensie-industrie. Defensie vermindert dit risico door goede afspraken te maken met de leverancier en nauw contact te houden over de voortgang.

Planning

De eerste voertuigen worden naar verwachting eind 2027 in ontvangst genomen. De laatste levering vindt volgens schema eind 2029 plaats. Defensie is voornemens om het merendeel van de huidige voertuigen als strategische reserve te behouden. Met deze strategische voorraad heeft Defensie extra transportmiddelen achter de hand om op te kunnen schalen en het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht te vergroten. Dit is noodzakelijk voor de gereedstelling en de groei naar een schaalbare krijgsmacht, en sluit aan bij de hernieuwde focus op hoofdtak 1.

Vooruitblik

Na de parlementaire behandeling zal Defensie de overeenkomst met de leverancier tekenen. Uw Kamer wordt over de voortgang van dit project, evenals de voortgang op de gemandateerde deelprojecten binnen het programma WTB, geïnformeerd via het Defensie Projectenoverzicht (DPO) en de begroting van het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF).

De Staatssecretaris van Defensie,
G.P. Tuinman